

ISSN 1819-5377 print / ISSN 1993-3509 online

**ЕКОНОМІКА БУДІВНИЦТВА І МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ЭКОНОМИКА СТРОИТЕЛЬСТВА И ГОРОДСКОГО ХОЗЯЙСТВА
ECONOMICS OF CIVIL ENGINEERING AND MUNICIPAL ECONOMY**

2015, ТОМ 11, НОМЕР 1, 39–45

УДК 338.49:332.1

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ІНФРАСТРУКТУРНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНУ

Р. В. Ободець, Я. В. Ободець

*Донецький державний університет управління,
163а, вул. Челюскінців, м. Донецьк, Україна, 83015.*

E-mail: incubator-org@yandex.ru

Отримана 27 лютого 2015; прийнята 27 березня 2015.

Анотація. У зв'язку з тим, що поняття «інфраструктурне забезпечення економічного розвитку регіону» є комплексним і включає в себе різноманітні інфраструктури, які діють за вже встановленими принципами, тоді постає питання формування відповідного механізму управління розвитком регіону на засадах ефективного інфраструктурного забезпечення на місцях. Саме тому в статті визначено основні принципи формування даного механізму.

Ключові слова: інфраструктура, інфраструктурне забезпечення, принцип, регіон, економіка держави.

ПРИНЦИПЫ ФОРМИРОВАНИЯ ИНФРАСТРУКТУРНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ РЕГИОНА

Р. В. Ободец, Я. В. Ободец

*Донецкий государственный университет управления,
163а, ул. Челюскинцев, г. Донецк, Украина, 83015.*

E-mail: incubator-org@yandex.ru

Получена 27 февраля 2015; принята 27 марта 2014.

Аннотация. В связи с тем, что понятие «инфраструктурное обеспечение экономического развития региона» является комплексным и включает в себя разнообразные инфраструктуры, действующие по уже установленным принципам, тогда встает вопрос формирования соответствующего механизма управления развитием региона на основе эффективного инфраструктурного обеспечения на местах. Именно поэтому в статье определены основные принципы формирования данного механизма.

Ключевые слова: инфраструктура, инфраструктурное обеспечение, принцип, регион, экономика государства.

PRINCIPLES OF FORMATION OF THE REGION'S INFRASTRUCTURE SUPPORT

Roman Obodets, Yana Obodets

*Donetsk State University of Management,
163a, Cheluskintsev Str., Donetsk, Ukraine, 83015.*

E-mail: incubator-org@yandex.ru

Received 27 February 2015; accepted 27 March 2015.

Abstract. The term of «infrastructure support economic development of the region» is complex and includes a variety of existing infrastructure on the principles already established, then the question of formation of an appropriate mechanism for management of the development of the region through effective infrastructure support on the ground. That is why, in the article the basic principles of this mechanism are considered.

Keywords: infrastructure, infrastructure maintenance, principle, region, the state's economy.

Постановка проблеми

Прагнення держави сформувати сильні та самодостатні регіони зумовили необхідність використання нових принципів у процесі формування організаційно-економічних механізмів, які дозволяють забезпечувати соціально-економічний розвиток регіонів на засадах ефективного інфраструктурного забезпечення. Але основна проблема у формуванні відповідної інфраструктури ускладнюється негативними економічними, екологічними та соціальними тенденціями на місцевих рівнях. Є відповідні мікрофактори, які негативно впливають на інфраструктурне забезпечення – це тенденції у скороченні кількості пропонуваніх робочих місць, як результат підвищення рівня безробіття, нераціональне використання невідновлювальних ресурсів територіальними громадами та відповідними суб'єктами господарювання, збільшення викидів шкідливих речовин промисловими підприємствами, неконтрольоване утворення та зберігання небезпечних речовин, як результат підвищення рівня екологічної небезпеки. Зі свого боку, такі мікрофактори протікають на фоні макрофакторів: недосконале законодавства, неефективна бюджетна політика, інфляційні процеси, політична нестабільність.

Аналіз основних досліджень і публікацій

Питанням розробки теоретико-методологічних підходів щодо формування організаційно-еко-

номічного механізму управління економічним розвитком регіону залишаються предметом досліджень та наукових дискусій. Особливу увагу таким питанням приділено в працях вітчизняних вчених, таких як В. В. Копейчиков, Л. Г. Мельник, Т. П. Галушкіна, Л. М. Грановська, Л. А. Матвійчук, А. Гриценко, О. М. Іваницька, Т. Ю. Шафранська, Т. О. Жигліна. В ході аналізу основних положень вищезазначених праць виявлено, що недостатньо уваги приділено побудові принципів формування відповідного механізму управління розвитком регіону на засадах ефективного інфраструктурного забезпечення на місцях.

Виділення невирішеної частини загальної проблеми

Формування організаційно-економічного механізму управління розвитком регіону на засадах ефективного інфраструктурного забезпечення на місцях повинно базуватись на певних принципах, які здатні задовольнити потреби всіх поколінь. Сформований підхід до формування даного механізму забезпечення стійкого економічного розвитку регіону забезпечить раціональне використання ресурсів міста, збільшення частки жителів доступу до базових інфраструктур та досягнення відповідного рівня економічної та екологічної безпеки. Враховуючи вищезазначене, актуальним питанням постають визначення принципів формування відповідного

механізму управління розвитком регіону на засадах ефективного інфраструктурного забезпечення на місцях, адже поняття «інфраструктурне забезпечення економічного розвитку» є комплексним і включає в себе різноманітні інфраструктури: ринкову, виробничу, інноваційну, соціальну, екологічну, фінансово-економічну, транскордонну, транспортну.

Мета роботи

У зв'язку з вищевикладеним необхідно обґрунтувати узагальнені принципи формування відповідного організаційно-економічного механізму управління розвитком регіону на засадах ефективного інфраструктурного забезпечення на місцях.

Виклад основного матеріалу

При формуванні загальних принципів інфраструктурного забезпечення економічного розвитку регіону необхідно досягнути збалансованості між окремими елементами даного процесу, а саме: ринкової, виробничої, інноваційної, соціальної, екологічної, фінансово-економічної, транскордонної та транспортної.

Основними принципами ринкової інфраструктури є: вільний вибір видів і форм діяльності, що означає наявність прав у будь-якого господарюючого суб'єкта (людини, сім'ї, групи, колективу підприємства) на вибір бажаного, доцільного, вигідного виду економічної діяльності і здійснення цієї діяльності в будь-якій формі, яка допускається державними законами; загальність ринку – неминучість проникнення ринкових відносин у всі сфери суспільного виробництва; рівноправність ринкових суб'єктів з різними формами власності. У ринковій економіці не повинні створюватися «особливі» умови спеціального режиму сприяння за ознакою форми власності, ставлячи у вигідне положення одну з них і в невикладене – іншу; вільне ціноутворення, при якому ціна не підлягає зовнішнім обмеженням. Вона формується в результаті торгу, на основі взаємної угоди між продавцем і покупцем, у результаті взаємодії попиту і пропозиції; саморегулювання господарської діяльності передбачає, що визначальна роль в управлінні надається економічним, а не адміністративно-розпорядчим методам.

Далі більш детально розглянемо сутність і принципи виробничої інфраструктури.

Формування виробничої інфраструктури базується на системному підході і потребує реалізації відповідних принципів, а саме: адекватності; безперервного розвитку; відповідності механізму удосконалення виробничої інфраструктури системі управління підприємством; економічності; зворотного зв'язку; можливості моделювання.

Отже, діяльність виробничої інфраструктури – складний організаційний процес, що базується на певній системі управління, сукупності виробничих обмежень, взаємодії структурних підрозділів та трудового потенціалу. Принцип безперервного розвитку пов'язаний з інноваційними процесами, тому окремо розглянемо відповідну інфраструктуру.

Порівняльний аналіз інноваційних інфраструктур, створених в різних країнах – від розвинутих країн (США, Великобританія, Фінляндія) до тих, що розвиваються (Індія, Тайвань, країни Латинської Америки та Східної Європи), дозволив виділити 4 принципи, від яких залежить успіх інфраструктури з погляду її внутрішнього розвитку.

До числа таких принципів належать: бізнес-орієнтація; спеціалізація і орієнтація на відповідний сектор економіки; обов'язковий зв'язок з освітнім сектором; державна підтримка та регулювання.

Розвиток соціальної інфраструктури ґрунтується на загально визначених принципах: економічній та соціально-територіальній доцільності; соціально-економічній збалансованості, їх пропорційності та взаємодії, відповідності соціальному та економічному устрою, ринковим територіально утворювальним процесам; сукупності соціально-економічних цінностей територіальних громад, їх постійному удосконаленню; забезпеченню прозорості, наданні можливостей кожному громадянину щодо формування та функціонування соціального доквілля.

В Україні чинним законодавством не визначено основні принципи місцевої екологічної політики, але, виходячи із загальносистемних вимог, конституційних прав людини і національних інтересів, міжнародних зобов'язань нашої країни, їх можна визначити так: пріоритетність

прав людини на екологічно безпечне і здорове життя; обов'язковість дотримання екологічних законів гармонізації співіснування людини, суспільства і природи; обов'язковість дотримання екологічних стандартів, нормативів та лімітів у місцевій життєдіяльності; обов'язковість дотримання принципу екологічної, соціальної, економічної і культурної збалансованості під час здійснення господарської, управлінської та іншої діяльності; екологізація всіх сфер місцевої життєдіяльності (економічної, технологічної, освітньої тощо); обов'язковість дотримання принципу збалансованості національних місцевих інтересів, державної і місцевої екологічної політики; пріоритетність громадських екологічних ініціатив, гласності і демократизму під час прийняття рішень; пріоритетність екологічної культури, освіти як способу життя населення в гармонії з природою.

Для впровадження програмно-цільового принципу ефективного функціонування місцевих систем екологічного управління (самоврядувальних і державних) розробляються, приймаються і реалізуються місцеві та інші територіальні комплексні екологічні програми з участю громадськості.

Фінансово-економічна інфраструктура має свої особливості розвитку на національному, регіональному та міжнародному рівнях, що в першу чергу і враховується в державній фінансовій політиці. Водночас необхідно постійно коригувати і вдосконалювати стратегію і тактику, методи й інструментарій державного управління. Цього вимагає така динамічна система, як фінансова інфраструктура, особливо в умовах змінного фінансового середовища України.

Так, визначено принципи, які повинні діяти для фінансово-економічної інфраструктури: вільний доступ до ринкової інформації і ринкових інструментів для всіх учасників фінансового ринку; прозорість ринку і реальний захист інвесторів; конкурентність та ефективність; системність у наданні фінансових послуг; постійний розвиток фінансових інститутів в рамках правового поля.

Однією з проблем розвитку регіонів України є неефективність функціонування транспортної інфраструктури внаслідок зростання її навантаження та погіршення матеріально-технічного

забезпечення. Така ситуація зумовлена високим рівнем концентрації населення у великих містах, зростанням рівня тіньових доходів та розширенням доступу до кредитних ресурсів, що також сприяло збільшенню кількості індивідуальних транспортних засобів.

Основні принципи транспортної інфраструктури регіонів: підвищення ефективності транспортної системи між містами, узгодженість інтересів всіх суб'єктів транспортного процесу; комплексність заходів з управління транспортною системою регіону, узгодженість у вирішенні питань обслуговування та експлуатації транспортної інфраструктури на регіональному та міському рівнях.

Необхідність вирішення спільних проблем, що виникають у транскордонному регіоні, територіальне та просторове облаштування, розбудова транскордонної інфраструктури, спільне використання водних та інших ресурсів тощо), розширює сфери державної регіональної політики на міжнародний рівень і приводить до необхідності врахування стратегій соціально-економічного розвитку суміжних прикордонних територій сусідніх держав. Для чого необхідна відповідна прикордонна інфраструктура.

Таким чином, визначимо відповідні принципи даної інфраструктури: партнерство; чіткий розподіл завдань, повноважень та відповідальності між суб'єктами транскордонного співробітництва; гармонізація загальнодержавних, регіональних та місцевих інтересів; узгодженість дій із програмами, що реалізуються регіональними/місцевими органами влади та неурядовими організаціями сусідніх держав, на основі яких базується співпраця між прикордонними регіонами-учасниками ТКС щодо нарощення інфраструктурного забезпечення між ними.

Оскільки регіони являють собою складні динамічні системи, в яких взаємодіють економічні, екологічні та соціальні підсистеми та яким притаманне фундаментальне значення для розвитку будь-якої країни, то організаційно-економічного механізму управління розвитком регіону на засадах ефективного інфраструктурного забезпечення на місцях передуює використання трансдисциплінарного підходу, який дав змогу досліджувати процеси та явища

поза межами однієї науки і на відміну від міждисциплінарного підходу забезпечує інтеграцію закономірностей на більш високому рівні генералізації пізнання та абстракції. У зв'язку з цим, якщо інтегрувати принципи різних наукових дисциплін, а саме: загальної теорії систем, менеджменту, синергетики тощо – можна сформулювати узагальнені принципи інфраструктурного забезпечення економічного розвитку регіону, а саме:

1. Системність. Оскільки регіон є складною, динамічною системою, функціонування і розвиток якої залежить від стійкості її функціональних підсистем та стійкості зв'язків між ними, то здійснювати процес управління цією системою необхідно з урахуванням впливу пріоритетного рішення не лише на окремих елементів та сукупність усіх елементів, але й на систему в цілому. Під системністю розуміють принцип, згідно з яким «... явища об'єктивної реальності, що розглядаються з позиції закономірності системного цілого і взаємодії його складових, створюють особливу призму, або особливий «вимір» реальності» [7].
2. Наукового обґрунтування. Цей принцип передбачає використання в процесі інфраструктурного забезпечення науково обґрунтованих та перевірених на практиці методів та інструментів щодо забезпечення економічного розвитку регіону. Рівень обґрунтованості прийнятих рішень щодо забезпечення стійкого розвитку міста підвищується з розвитком теорії менеджменту й удосконалюванням її методів у взаємозв'язку з іншими галузями наукових знань. Метою обґрунтування має стати врахування закономірностей забезпечення стійкого розвитку міста, вивчення законів стійкого розвитку міста, налагодження тісного взаємозв'язку між процесами з урахуванням економічного, екологічного та соціального ефекту.
3. Цільова спрямованість. Відповідно до означеного принципу, формуючи організаційно-економічний механізм управління розвитком регіону, необхідно забезпечити орієнтацію на досягнення стійкого розвитку міст та районів на даній території. Цей принцип полягає у визначенні для кожного міста та району пріоритетності розвитку окремих галузей, застосування методів раціональної побудови та збільшення частки жителів, суб'єктів господарювання в доступі до відповідної інфраструктури, зменшення навантаження на екосистему міст та районів та досягнення відповідних показників соціально-економічного розвитку регіону.
4. Об'єктивність – такий принцип передбачає відповідне дослідження щодо економічного розвитку регіону на засадах інфраструктурного забезпечення, вивчення об'єктивних закономірностей розвитку міст, районів, селищ, що вимагає застосовувати відповідні методи дослідження одержаних результатів в ході роботи організаційно-економічного механізму управління розвитком регіону на засадах ефективного інфраструктурного забезпечення на місцях, причому позиція дослідника не повинна впливати на результат.
5. Логічна побудова процесів. В процесі побудови організаційно-економічного механізму управління розвитком регіону на засадах ефективного інфраструктурного забезпечення на місцях повинно здійснюватись у визначенні певної кількості ключових завдань, формуванні шляхів та їх послідовної реалізації, включаючи: вивчення стану проблеми щодо інфраструктурного забезпечення економічного розвитку регіону, цілі, засоби реалізації, потенційні загрози та критерії досягнення поставлених завдань.
6. Комплексність – передбачає позитивний ефект від узагальнення принципів формування ринкової, виробничої, інноваційної, соціальної, екологічної, фінансово-економічної, транскордонної та транспортної інфраструктур для забезпечення економічного розвитку регіону.
7. Гнучкість. Відповідно до означеного принципу в процесі організаційно-економічного механізму управління розвитком регіону на засадах ефективного інфраструктурного забезпечення на місцях повинно передбачатись врахування змін в системі міст та районів регіону, які виникають з боку мікро- та макрофакторів.
8. Принцип ефективного використання наявних ресурсів організаційно-економічного механізму управління розвитком регіону на засадах ефективного інфраструктурного

забезпечення на місцях повинен передбачати ефективне та раціональне використання ресурсів регіону та їх перерозподіл. Зазначений принцип повинен забезпечувати раціональне використання ресурсів в регіоні з тим, щоб досягнути максимально можливого ефекту за критерієм «витрати-результати».

9. Зворотній зв'язок. Такий принцип є основним для функціонування будь-якого механізму. У даному випадку для інфраструктурного забезпечення економічного розвитку регіону необхідна дія відповідного організаційно-економічного механізму, який ґрунтується на тому, що цілі та завдання в рамках його елементів визначаються вимогами суб'єктів регуляторного впливу, що формують регуляторну норму.

Висновки

Таким чином, в ході дослідження основних елементів інфраструктурного забезпечення еко-

номічного розвитку регіону визначено узагальнені принципи, які є взаємопов'язаними і дозволяють сформувати відповідний організаційно-економічний механізм управління розвитком регіону на засадах ефективного інфраструктурного забезпечення на місцях. Базисна модель формування організаційно-економічного механізму управління розвитком регіону на засадах ефективного інфраструктурного забезпечення на місцях передбачає комплексне поєднання усіх його складових (ринкової, виробничої, інноваційної, соціальної, екологічної, фінансово-економічної, транскордонної та транспортної інфраструктур), тобто формування означеного механізму повинне відбуватися за умови цілісності його структури. Ефективне формування і функціонування даного механізму досягатиметься в результаті урахування запропонованих принципів. Реалізація таких принципів сприятиме забезпеченню якісної, обґрунтованої управлінської діяльності в процесі інфраструктурного забезпечення економічного розвитку регіону.

Література

1. Теория государства и права [Текст] : учеб. для юрид. вуз. / под ред. В. М. Корельского, В. Д. Перевалова. – М. : М-НОРМА, 1997. – 570 с.
2. Социология [Текст] : энциклопедия / сост. А. А. Грицанов, В. Л. Абушенко, Г. М. Евелькин, Г. Н. Соколова, О. В. Терещенко. – Мн. : Книжный Дом, 2003. – 800 с.
3. Муніципальне право України [Текст] : підручник / [В. Ф. Погорілко, О. Ф. Фрицький, М. О. Баймуратов та ін.] ; за ред. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 592 с.
4. Копейчиков, В. В. Теорія держави і права [Текст] / В. В. Копейчиков. – К. : Юрінформ, 1995. – 245 с.
5. Мельник, Л. Г. Экономика информации и информация в экономике [Текст] : Энциклопедический словарь / Л. Г. Мельник. – Сумы : Университетская книга, 2005. – 384 с.
6. Галушкіна, Т. П. Еколого-збалансовані пріоритету розвитку теорій: концептуальні засади та організаційний механізм [Текст] : [монографія] / Т. П. Галушкіна, Л. М. Грановська. – Одеса : Інститут проблем ринку та екон.-екол. досліджень НАН України, 2009. – 372 с.
7. Матвійчук, Л. Раціоналізація використання та охорони туристичних ресурсів: діагностика та механізм забезпечення [Текст] : Монографія / Л. Матвійчук. – Луцьк : Волинський поліграф, 2011. – 340 с.

References

1. Korelskiy, V. M. (Ed.); Perevalov, V. D. (Ed.). Theory of State and Law. Textbook for jurid. university. Moscow: M-NORMA, 1997. 570 p. (in Russian)
2. Gritsanov, A. A.; Abushenko, V. L.; Evelkin, G. M.; Sokolova, G. N.; Tereshchenko, O. V. Sociology: Encyclopedia. Minsk: Book House, 2003. 800 p. (in Russian)
3. Pogorilko, V. F. (Ed.); Fritskii, O. F. (Ed.); Baimuratov, M. O. Ukraine Municipal Law. Textbook. Kyiv: Yurinkom Inter, 2001. 592 p. (in Ukrainian)
4. Kopeichikov, V. V. Theory of State and Law. Kyiv: Yurinform, 1995. 245 p. (in Ukrainian)
5. Melnik, L. G. Economics of information and information in Economics: Encyclopedic Dictionary. Sumy: University Book, 2005. 384 p. (in Russian)
6. Galushkina, T. P.; Granovska, L. M. Ecologically balanced development priority theories: conceptual bases and organizational mechanism. Monograph. Odessa: Institute of Market and eco-ekon. Studies of NAS of Ukraine, 2009. 372 p. (in Ukrainian)
7. Matviichuk, L. Rationalization of use and protection of tourism resources: diagnostics and support mechanism. Monograph. Lutsk: Volynpolihraf, 2011. 340 p. (in Ukrainian)

8. Безверхнюк, Т. М. Територіальна організація об'єктів управління: інструменти і методи [Текст] / Т. Безверхнюк // Зб. наук. пр. ДонДУУ. Серія «Державне управління». Донецьк : ДонДУУ, 2005. Т. VI, вип. 52. С. 122–130.
9. Безверхнюк, Т. М. Інституційно-організаційний аспект ресурсного забезпечення регіонального управління [Текст] / Т. М. Безверхнюк // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць. Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2008. Вип. 3(33). С. 113–122.
10. Адміністративно-територіальний устрій та сталий розвиток регіону (концептуальні основи та методологія) [Текст] : [монографія] / В. Бабаєв, Л. Товажнянський, М. Д. Годлевський [та ін.]. – Х. : НТУ «ХП», 2006. – 316 с.
8. Bezverhniuk, T. M. Territorial organization of management objects: tools and methods. In: *Coll. Science works DonDUU. A series of «Public Administration»*. Donetsk: DonSUM, 2005, Volume VI, issue 52, p. 122–130. (in Ukrainian)
9. Bezverhniuk, T. M. Institutional and organizational aspect of resource supply in regional management. In: *Actual problems of governance: Coll. Science papers*. Dnepropetrovsk: DRIDU NADU, 2008, Issue 3(33), p. 113–122. (in Ukrainian)
10. Babaev, V.; Tovazhnianskii, L.; Godlevskii, M. D. et al. Administrative-territorial structure and sustainable development of the region (conceptual framework and methodology). Monograph. Kharkiv: NTU «KhP», 2006. 316 p. (in Ukrainian)

Ободець Роман Васильович – к.держ.упр., доцент кафедри менеджменту невиробничої сфери Донецького державного університету управління. Наукові інтереси: ресурсний потенціал регіону.

Ободець Яна Вікторівна – к.держ.упр., докторант Донецького державного університету управління. Наукові інтереси: місцеве самоврядування.

Ободец Роман Васильевич – к.гос.упр., доцент кафедры менеджмента непроизводственной сферы Донецкого государственного университета управления. Научные интересы: ресурсный потенциал региона.

Ободец Яна Викторовна – к.гос.упр., докторант Донецкого государственного университета управления. Научные интересы: местное самоуправление.

Obodets Roman – PhD., Associate Professor of Management of Unproductive Sphere Department of the Donetsk State University of Management. Research interests: resource potential of the region.

Obodets Yana – PhD., Doctoral student of Donetsk State University of Management. Research interests: local government.